Р Е П У Б Л И К А Б Ъ Л Г А Р И Я
НАРОДНО СЪБРАНИЕ

Проект

З А К О Н

за изменение и допълнение на Закона за социално подпомагане

(Обн., ДВ, бр. 56 от 1998 г.; изм. и доп., бр. 45 и 120 от 2002 г., бр. 18, 30 и 105 от 2006 г., бр. 52 и 59 от 2007 г., бр. 58 от 2008 г., бр. 14, 41 и 74 от 2009 г., бр. 15 от 2010 г. и бр. 9 и 51 от 2011 г.)

§ 1. В чл. 1 се правят следните изменения:

1. Алинея 1 се изменя така:

„(1) Този закон урежда обществените отношения, свързани с гарантирането на правото на гражданите в Република България на социално подпомагане чрез социални помощи и социални услуги.”

2. В ал. 2 т. 3 се изменя така:

„3. подкрепа за социално включване на лицата, които получават социални помощи, и на лицата, които ползват социални услуги;”.

3. Алинея 3 се изменя така:

„(3) Социалното подпомагане се предоставя по начин, който да запазва човешкото достойнство на гражданите, и се основава на социална работа, като се прилага индивидуален подход и комплексна оценка на потребностите на лицата и семействата.”

4. Алинеи 4 и 5 се отменят.

§ 2. В чл. 2 се правят следните изменения и допълнения:

1. Алинеи 2 - 5 се изменят така:

„(2) Социалното подпомагане се осъществява чрез:

1. предоставяне на помощи в пари и/или в натура за задоволяване на основни жизнени потребности на гражданите, когато това е невъзможно чрез труда им и притежаваното от тях имущество;

2. предоставяне на социални услуги.

(3) Право на социални помощи имат българските граждани, семейства и съжителстващи лица, които поради здравни, възрастови,

социални и други независещи от тях причини не могат сами чрез труда си или доходите, реализирани от притежавано имущество, или с помощта на задълженията по чл. 140 от Семейния кодекс да ги издържат лица да осигуряват задоволяване на основните си жизнени потребности.

(4) Получаването на месечни социални помощи се обвързва с полагането на общественополезен труд, освен в случаите на майчинство или когато възрастта и/или здравословното състояние на лицето не позволяват това.

(5) Право на социални услуги имат българските граждани, семейства и съжителстващи лица, за които след оценка на потребностите се констатира, че се нуждаят от подкрепа с цел социално включване и гарантиране на независим живот.”

2. Създава се ал. 7:

„(7) От правата по ал. 3 и 5 се ползват и чужденците с разрешение за дългосрочно или постоянно пребиваване в Република България, чужденците, на които е предоставено убежище, статут на бежанец или хуманитарен статут, и чужденците, ползващи се от временна закрила, и лицата, за които това е предвидено в международен договор, по който Република България е страна.”

§ 3. Член 3 се изменя така:

„Чл. 3. При предоставяне на социални помощи и социални услуги не се допуска пряка или непряка дискриминация на лицата, основана на пол, раса, народност, етническа принадлежност, човешки геном, гражданство, произход, религия или вяра, образование, убеждения, политическа принадлежност, лично или обществено положение, увреждане, възраст, сексуална ориентация, семейно положение, имуществено състояние или на всякакви други признаци, установени в закон или в международен договор, по който Република България е страна.”

§ 4. В чл. 6 се правят следните изменения и допълнения:

1. Алинея 1 се изменя така:

„(1) Агенцията за социално подпомагане:

1. изпълнява държавната политика за социално подпомагане;

2. осъществява дейност по предоставяне на социални помощи и социални услуги;

3. разработва единна система за оценка и контрол на дейностите на дирекциите „Социално подпомагане” и осъществява специализиран контрол върху тях чрез регионалните дирекции за социално подпомагане;

4. чрез регионалните дирекции за социално подпомагане координира и контролира дейностите по планиране и развитие на социалните услуги;

5. разработва критерии и стандарти за качество на социалните услуги според функциите на подкрепа, които се утвърждават с наредба на Министерския съвет по предложение на министъра на труда и социалната политика;

6. разрешава откриване, закриване, промяна на вида и капацитета на социални услуги, когато са делегирани от държавата дейности;

7. чрез регионалните дирекции за социално подпомагане контролира ефикасността, ефективността, качеството на социалните услуги и дейността на доставчиците на социални услуги;

8. регистрира лицата по чл. 18, ал. 1, извършващи социални услуги, при условия и по ред, определени с правилника за прилагане на закона;

9. изготвя обобщени годишни отчети и анализи за дейността в областта на социалните помощи и социалните услуги, които представя на министъра на труда и социалната политика;

10. участва при изготвянето на проекти на нормативни актове в областта на социалните помощи и социалните услуги;

11. чрез регионалните дирекции за социално подпомагане поддържа регистри на децата, които могат да бъдат осиновени при условията на пълно осиновяване, на осиновяващи при условията на пълно осиновяване и на утвърдените приемни семейства;

12. извършва и други дейности, определени със закон или с акт на Министерския съвет.”

2. Създават се ал. 3 и 4:

„(3) За изпълнение на функциите по ал. 1, т. 2 в дирекциите „Социално подпомагане” се създават екипи, които извършват оценка на потребностите от подкрепа, организират, координират и оценяват работата и резултатите по всеки отделен случай.

(4) Министърът на труда и социалната политика утвърждава наредба за кариерно развитие на социалните работници в Агенцията за социално подпомагане.”

§ 5. В чл. 14а, ал. 1 думата „писмен” се заличава.

§ 6. Член 16 се изменя така:

„Чл. 16. (1) Социалните услуги са съвкупност от дейности, които се основават на индивидуална социална работа в подкрепа на лицата за тяхното социално включване.

(2) Социалните услуги се предоставят въз основа на индивидуална оценка на потребностите от подкрепа и съобразно желанието и личния избор на лицата.

(3) Социалните услуги за деца се предоставят въз основа на индивидуална оценка на потребностите от подкрепа и най-добрите интереси на детето и съобразно желанието на детето и на родителите, настойника или попечителя, или на лицата, които полагат грижи за детето.

(4) В зависимост от начина на финансиране социалните услуги са делегирани от държавата дейности, местни дейности и дейности, финансирани от други източници.

(5) Социалните услуги се определят с правилника за прилагане на закона в зависимост от групите за подкрепа, функциите на подкрепа и продължителността на предоставяне.”

§ 7. В чл. 17 се правят следните изменения:

1. Алинея 1 се изменя така:

„(1) Социалните услуги се извършват срещу заплащане на такси или по договаряне от лицата, които ги ползват. Социалните услуги за деца са безплатни, когато се извършват в рамките на делегирани от държавата дейности, освен в случаите, когато заплащане е предвидено в закон.”

2. В ал. 4 думите „т. 3 и 4” се заменят с „т. 2 и 3”.

§ 8. В чл. 18 се правят следните изменения:

1. Алинея 1 се изменя така:

„(1) Социални услуги се извършват от:

1. общините, включително чрез създадени от тях юридически лица;

2. български физически лица, регистрирани по Търговския закон, и юридически лица;

3. физически лица, извършващи търговска дейност, и юридически лица, възникнали съгласно законодателството на друга държава - членка на Европейския съюз, или на друга държава от Европейското икономическо пространство.”

2. В ал. 2 думите „ал. 1, т. 3 и 4” се заменят с „ал. 1”.

3. В ал. 3 думите „ал. 1, т. 3 и 4” се заменят с „ал. 1”.

§ 9. В чл. 18а се правят следните изменения и допълнения:

1. Алинеи 1 и 2 се изменят така:

„(1) Кметът на общината управлява социалните услуги на територията на съответната община, които са делегирани от държавата дейности и местни дейности.

(2) Общините предоставят социални услуги самостоятелно и/или чрез създадени от тях юридически лица, ръководителите на които се назначават по реда на съответния акт, регламентиращ тяхното възникване."

2. Създава се нова ал. 3:

„(3) Работодател на персонала в социални услуги и в общински юридически лица - доставчици на социални услуги, които са делегирана от държавата дейност и местна дейност, е техният ръководител."

3. Досегашната ал. 3 става ал. 4 и в нея думите „на лицата по чл. 18, ал. 2 и 3" се заменят с „на лицата по чл. 18, ал. 1, т. 2 и 3, които отговарят на изискванията на чл. 18, ал. 2 и 3".

4. Досегашната ал. 4 става ал. 5 и се изменя така:

„(5) При възлагане управлението на социални услуги по ал. 4 кметът е длъжен да предостави на доставчика целия размер на финансовите средства, съставляващи финансовия стандарт за съответните делегирани от държавата дейности, в рамките на същите срокове, в които се осъществява предоставянето на субсидиите от републиканския бюджет."

5. Досегашната ал. 5 става ал. 6.

6. Досегашната ал. 6 става ал. 7 и в нея думите „правилника за прилагане на закона" се заменят с „наредбата по чл. 6, ал. 1, т. 5".

§ 10. В чл. 19, ал. 2 накрая се добавя „и със съответните регионални дирекции за социално подпомагане".

§ 11. В чл. 24а думите „критерии и стандарти, определени с правилника за прилагане на закона и наредба за критериите и стандартите за социални услуги за деца" се заменят със „съгласно чл. 18а, ал. 7 критерии и стандарти".

§ 12. В чл. 31 се правят следните изменения и допълнения:

1. Алинея 2 се изменя така:

„(2) Специализираният контрол по законосъобразното прилагане на нормативните актове в областта на социалното подпомагане в дирекциите „Социално подпомагане", контролът върху дейностите на дирекциите „Социално подпомагане", върху ефикасността, ефективността и качеството на

социалните услуги, включително за спазване на утвърдените критерии и стандарти за качество на социалните услуги, се осъществява от регионалните дирекции за социално подпомагане.”

2. Създава се нова ал. 3:

„(3) Специализираният контрол по законосъобразното прилагане на нормативните актове в областта на социалното подпомагане в регионалните дирекции за социално подпомагане се осъществява от инспектората по чл. 5, ал. 4.”

3. Досегашната ал. 3 става ал. 4.

§ 13. Член 32 се изменя така:

„Чл. 32. (1) При изпълнение на контролните си функции служителите на регионалните дирекции за социално подпомагане имат право:

1. да посещават без ограничение органите за социално подпомагане, местата, където се извършват дейности по социално подпомагане, и доставчици на социални услуги;

2. да изискват обяснения и предоставяне на документи, справки и сведения;

3. да получават пряко от подпомаганите лица необходимата информация.

(2) При изпълнение на контролните си функции служителите на инспектората по чл. 5, ал. 4 имат право:

1. да посещават без ограничение регионалните дирекции за социално подпомагане;

2. да изискват обяснения и предоставяне на документи, справки и сведения;

3. да получават пряко от подпомаганите лица необходимата информация.

(3) Събраните документи и получената информация по ал. 1 и 2 се използват само за целите на проверката.

(4) Служителите на регионалните дирекции за социално подпомагане и служителите на инспектората по чл. 5, ал. 4 са длъжни да не разгласяват информацията, представляваща защитена от закона тайна, станала им известна при или по повод осъществяването на тяхната дейност, както и да зачитат честта и достойнството на лицата.

(5) При установяване на закононарушения, които съдържат данни за извършено престъпление, директорът на съответната регионална дирекция за социално подпомагане или инспекторатът уведомява незабавно органите на прокуратурата.”

§ 14. В чл. 33 думата „инспекторите” се заменя със „служителите на регионалните дирекции за социално подпомагане и на инспектората по чл. 5, ал. 4”.

§ 15. В чл. 34 се правят следните изменения и допълнения:

1. Алинея 1 се изменя така:

„(1) За предотвратяване или преустановяване нарушенията на законодателството в областта на социалното подпомагане и утвърдените критерии и стандарти за качество на социалните услуги директорите на регионалните дирекции за социално подпомагане налагат следните принудителни административни мерки:

1. дават задължителни предписания за отстраняване на допуснати нарушения;

2. спират изпълнението на неправомерни решения;

3. вписват данни за извършени нарушения в регистъра по чл. 18, ал. 2 и предлагат заличаване на вписването.”

2. Създава се нова ал. 2:

„(2) За предотвратяване или преустановяване нарушенията на законодателството в областта на социалното подпомагане служителите на инспектората по чл. 5, ал. 4 налагат следните принудителни административни мерки:

1. дават задължителни предписания за отстраняване на допуснати нарушения;

2. спират изпълнението на неправомерни решения.”

3. Досегашната ал. 2 става ал. 3 и в нея след думите „ал. 1” се добавя „и 2”.

§ 16. В чл. 37 се правят следните изменения:

1. В ал. 1 думата „инспектор” се заменя със „служител на регионална дирекция за социално подпомагане или на инспектората по чл. 5, ал. 4”.

2. Алинея 2 се изменя така:

„(2) Наказателните постановления се издават от директора на съответната регионална дирекция за социално подпомагане, от изпълнителния директор на Агенцията за социално подпомагане или от упълномощени от тях длъжностни лица.”

§ 17. В § 1 от Допълнителната разпоредба се правят следните изменения:

1. Точка 3 се изменя така:

„3. „Социално включване” е създаването на условия и възможности в най-висока степен за участие на лицата в обществения живот;”.

2. Точки 5 - 7 се отменят.

3. В т. 9 думите „подпомаганите лица” се заменят с „лицата”.

4. В т. 11 думите „правото на социално подпомагане” се заменят със „правото на социални помощи”.

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 18. В Закона за закрила на детето (обн., ДВ, бр. 48 от 2000 г.; изм. и доп., бр. 75 и 120 от 2002 г., бр. 36 и 63 от 2003 г., бр. 70 и 115 от 2004 г., бр. 28, 94 и 103 от 2005 г., бр. 30, 38 и 82 от 2006 г., бр. 59 от 2007 г., бр. 69 от 2008 г., бр. 14, 47 и 74 от 2009 г., бр. 42, 50, 59 и 98 от 2010 г. и бр. 28 и 51 от 2011 г.) се правят следните изменения и допълнения:

1. В чл. 21, ал. 1:

а) в т. 6 буква „ж” се отменя;

б) в т. 9 думата „осигурява” се заменя с „участва в”.

2. В чл. 27, ал. 5 думите „директора на дирекция „Социално подпомагане” се заменят със „съответния доставчик на социална услуга „приемна грижа”.

3. Член 31 се изменя така:

„Чл. 31. (1) Приемно семейство са двама съпрузи или отделно лице, при което се настанява дете за отглеждане съгласно договор по чл. 27. Съпрузите или лицето от приемното семейство не са носители на родителските права и задължения.

(2) Утвърждаването на кандидатите за приемно семейство се извършва от Комисията по приемна грижа, която се създава към регионалната дирекция за социално подпомагане.

(3) Регионалната дирекция за социално подпомагане поддържа регистър на утвърдените приемни семейства.

(4) Приемното семейство може да бъде и професионално, като в този случай то трябва да притежава и допълнителна квалификация за

отглеждане на деца, придобита по реда на наредбата по ал. 6, и да сключи договор с доставчик на социална услуга „приемна грижа”.

(5) Условията и редът за финансиране на професионалното приемно семейство се определят с правилника за прилагане на закона.

(6) Условията и редът за кандидатстване, подбор и утвърждаване на приемни семейства и настаняване на деца в тях, както и съставът, организацията и функциите на Комисията по приемна грижа се определят с наредба на Министерския съвет по предложение на министъра на труда и социалната политика.”

4. В чл. 34а:

а) в ал. 1 след думата „грижа” се поставя запетая и се добавя „като мярка за закрила на детето по чл. 4, ал. 1”;

б) алинея 2 се изменя така:

„(2) Семействата на роднини или близки, кандидатите за приемни семейства и утвърдените приемни семейства могат да бъдат подкрепяни чрез социалната услуга „приемна грижа”.”;

в) създават се ал. 3 и 4:

„(3) Социалната услуга „приемна грижа” включва дейности по набиране и оценяване на кандидати за приемни семейства, обучение, взаимно адаптиране, подкрепа и наблюдение на отглеждането на детето.

(4) Доставчик на социалната услуга „приемна грижа” може да бъде дирекция „Социално подпомагане”, общината или лицензиран доставчик на социална услуга за деца съгласно чл. 43б.”

§ 19. Всички професионални приемни семейства, които имат сключен трудов договор с директор на дирекция „Социално подпомагане” към датата на влизане в сила на този закон, имат право да поискат промяна на договора с избрания доставчик на социална услуга „приемна грижа”. В случай че приемното семейство не желае промяна на трудовия договор, неговото действие се запазва до изтичането на посочения в него срок.

§ 20. Министерският съвет приема необходимите изменения и допълнения в Правилника за прилагане на Закона за закрила на детето и в наредбата по чл. 31, ал. 6 от Закона за закрила на детето в срок до 3 месеца от датата на влизането в сила на закона.

§ 21. Министерският съвет приема необходимите изменения и допълнения в Устройствения правилник на Агенцията за социално подпомагане в срок до един месец от влизането в сила на закона.

§ 22. Министерският съвет приема необходимите изменения и допълнения в Правилника за прилагане на Закона за социално подпомагане в срок до три месеца от влизането в сила на закона.

§ 23. Министерският съвет приема наредба за критериите и стандартите за качество на социалните услуги според функциите на подкрепа в срок до три месеца от влизането в сила на § 6.

§ 24. Министърът на труда и социалната политика издава наредба за кариерното развитие на социалните работници в срок до шест месеца от влизането в сила на закона.

§ 25. Законът влиза в сила от деня на обнародването му в „Държавен вестник" с изключение на § 6, 7, 8, 9 и 11, които влизат в сила от 1 януари 2013 г.

Законът е приет от 41-ото Народно събрание на …… 2012 г. и е подпечатан с официалния печат на Народното събрание.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ:

(Цецка Цачева)

М О Т И В И

към проекта на Закон за изменение и допълнение на Закона за социално подпомагане

Промените в Закона за социално подпомагане се налагат с оглед подобряване на нормативната уредба, свързана с предоставянето на социални помощи и социални услуги в съответствие с техните функции, както и подобряване контрола на провежданата политика в областта на социалното подпомагане.

С оглед философията на политиките в социалната сфера изрично се подчертава, че сред целите на закона е подкрепата за социално включване на лицата, които получават социални помощи, и на лицата, които ползват социални услуги. По този начин целите на закона не се обвързват само с лицата, които не могат да задоволяват своите основни жизнени потребности. Тази концепция е ограничена, като се прилага само за лицата, които имат право на социални помощи.

Правото на социални услуги се дефинира за първи път, като се разграничава от дефинираното към сегашния момент общо право на социално подпомагане, което е ограничено само до лицата, които не могат да задоволяват своите основни жизнени потребности, т.е. до условията за упражняване правото на социални помощи. Правото на социални услуги се определя чрез нуждата от подкрепа с цел социално включване и гарантиране на независим живот въз основа на оценка на потребностите.

С оглед подобряване работата на дирекциите „Социално подпомагане" се въвежда екипният модел на работа. По този начин се създават предпоставки за адекватно взаимно допълване на социални помощи и услуги, съобразени с конкретните потребности на лицето. Ще се преодолее често срещаната практика различните отдели да работят едновременно с едно и също лице без комуникация помежду си. В подзаконовата уредба ще бъде подробно регламентирана процедурата по „водене на случай", което ще повлияе върху ефективността на системата за социално подпомагане, защото ще създаде предпоставки нужната подкрепа под формата на помощи и/или услуги да съответства на индивидуалните потребности на лицата.

Регионалните дирекции за социално подпомагане ще контролират ефикасността, ефективността, качеството на социалните услуги и дейността

на доставчиците на социални услуги, както и дейностите по планиране на социалните услуги на местно ниво. Критериите и стандартите за качество на социалните услуги според функциите на подкрепа ще бъдат разработени като част от подзаконовата уредба към Закона за социално подпомагане.

В областта на социалните услуги промените целят по-добро дефиниране с оглед на тяхната същност и по-добър контрол при тяхното предоставяне. Социалните услуги се дефинират като съвкупност от дейности, които се основават на индивидуална социална работа в подкрепа на лицата за тяхното социално включване. Изрично се посочват критериите, по които социалните услуги ще се определят с правилника за прилагане на закона - групите за подкрепа, функциите на подкрепа и продължителността на предоставяне. По този начин ще се постигне по-добра целенасоченост на услугите, по-добра оценка на потребностите на определено лице от социални услуги и по-информиран избор на услуги от потребителите. Новият начин на дефиниране на социалните услуги ще позволи и по-доброто планиране на услугите на местно ниво, по-ефективното разходване и управление на финансовите средства, включително на делегираните бюджети, и оползотворяване на човешкия ресурс. Във връзка с това координиращите и контролните функции на регионалните дирекции за социално подпомагане са от съществено значение.

Тъй като изключително важни участници в системата на социалните услуги са доставчиците на услуги, се въвежда възможност общините да предоставят пряко социални услуги и чрез общински юридически лица – доставчици. Те ще подлежат на вписване в регистъра към Агенцията за социално подпомагане, съответно лицензиране от Държавната агенция за закрила на детето, във връзка с услугите за деца. Тази промяна ще преодолее неравнопоставеността между общините и другите доставчици на социални услуги, ще повиши ефективността на контрола в системата на социалните услуги и неговата прозрачност. Наред с това включването на общинските доставчици на социални услуги в общия режим на контрол косвено ще повлияе на качеството на предоставяните социални услуги. Държавата е извадена от кръга на преките доставчици на социални услуги, тъй като тя на практика не предоставя услуги, а само ги финансира.

В законопроекта се регламентира и задължение на общините в хипотезата на възлагане на социалните услуги на частни доставчици, което цели да не се допуска забавяне от страна на общините при предоставяне на средствата за делегирана държавна дейност на частните доставчици –

изплащането на средствата съгласно единния финансов стандарт, необходими за предоставяне на социални услуги, делегирана държавна дейност, на частните доставчици последващо, след като е стартирало предоставянето на социалната услуга. Това поставя доставчиците в ситуация да осигуряват първоначалното финансиране на услугите, които общината им е възложила, със собствени средства.

По отношение на контрола изрично се определя, че специализираният контрол по законосъобразното прилагане на нормативните актове в областта на социалното подпомагане в дирекциите „Социално подпомагане", контролът върху дейностите на дирекциите „Социално подпомагане", върху ефикасността, ефективността и качеството на социалните услуги, включително за спазване на утвърдените критерии и стандарти за качество на услугите, се извършва от регионалните дирекции за социално подпомагане. Разписани са и функциите на дирекциите във връзка с този контрол. Във връзка с промяната на контролните функции в системата на Агенцията за социално подпомагане на инспектората към изпълнителния директор се възлагат функциите по контрол относно законосъобразното прилагане на нормативните актове в областта на социалното подпомагане в регионалните дирекции за социално подпомагане. Организацията на инспектората към сегашния момент не създава предпоставки за осъществяване на ефективни проверки и контрол на общинско ниво, особено по отношение на доставчиците на социални услуги.

С оглед подобряване качеството на предлаганите услуги се въвежда изискване към Агенцията за социално подпомагане да разработи единна система за оценка и контрол на дейностите на дирекциите „Социално подпомагане", както и критерии и стандарти за качество на социалните услуги според функциите на подкрепа. С оглед по-доброто планиране на местно ниво на услугите се въвежда и координираща роля на Агенцията за социално подпомагане чрез регионалните дирекции за социално подпомагане при планирането и развитието на услугите.

Другите промени са свързани с подобряване на дефинициите за социално включване, социална работа и социална анкета и отмяна на дефинициите за социални услуги, специализирани институции и социални услуги в общността поради промяната в концепцията за социални услуги.

Чрез Преходните и заключителните разпоредби се правят съответни изменения и допълнения в Закона за закрила на детето. Промените са свързани основно със социалната услуга „приемна грижа".

МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ:

(Бойко Борисов)